

Тема 4. Різновиди форсайту

Тип формування форсайту: «знизу-вверх» і «зверху-вниз»

Тип формування форсайту може бути «знизу-вверх» (bottom-up) або «зверху-вниз» (top-down), і відображає підхід, який використовується при проведенні форсайт-досліджень. Кожен з цих підходів має свої особливості:

1. Знизу-вверх (Bottom-Up) Форсайт:

- характеристика: включає у себе участь широкого кола зацікавлених сторін, експертів та групи споживачів;
- процес: здебільшого починається зі збору даних, думок та ідей на різних рівнях, наприклад, серед робітників, клієнтів, науковців;
- переваги: забезпечує широку участь та розгалуженість перспектив, може виявити непередбачені аспекти та слабкі сигнали;
- недоліки: може бути менш прогнозованим та менше управляється, оскільки результати формуються різними групами.

2. Зверху-вниз (Top-Down) Форсайт:

- характеристика: починається з визначення стратегічних цілей та завдань вищого рівня, наприклад, від компанії чи уряду;
- процес: здебільшого орієнтований на вирішення конкретних завдань або стратегічних проблем, які визначені на вищому рівні;
- переваги: забезпечує спрямованість дослідження та конкретність результатів, легше управляється;
- недоліки: може пропустити низькорівневі аспекти та інсайти, що можуть бути важливими.

Часто використовується комбінований підхід, коли використовують елементи обох підходів, щоб забезпечити широкий огляд та стратегічне управління. Наприклад, формулюючи стратегічні цілі (зверху-вниз), можна також залучати ініціативи та інсайти з різних рівнів організації або суспільства (знизу-вверх).

Загальні підходи та особливості розробки проектів національного та регіонального форсайту.

Розробка проектів національного та регіонального форсайту включає в себе ряд загальних підходів та особливостей, які можуть варіюватися в залежності від масштабів та конкретних цілей дослідження. Ось деякі загальні аспекти та особливості розробки таких проектів:

Загальні Підходи:

1. Узгодженість з Цілями та Стратегіями:

• Проекти форсайту повинні бути узгодженими з національними або регіональними стратегіями розвитку. Вони повинні сприяти досягненню стратегічних цілей та вирішенню ключових проблем.

2. Широка залученість стейкхолдерів:

• Важливо залучити різні групи стейкхолдерів, включаючи урядові органи, бізнес, громадські організації, дослідницькі інститути, та інші зацікавлені сторони.

3. Мультисекторальний підхід:

• Форсайт-проекти мають розглядати питання з різних секторів, таких як економіка, наука, технології, соціальні питання, екологія та інші.

4. Використання різноманітних методів:

• Використовуються різноманітні методи дослідження, включаючи сценарний аналіз, експертні оцінки, аналіз слабких сигналів, опитування та інші.

5. Контингентність та гнучкість:

- Проекти повинні бути гнучкими та контингентними, оскільки майбутнє може бути нестабільним. Адаптація до нової інформації та змін у середовищі є ключовою.

Особливості національного та регіонального форсайту:

1. Широкомасштабні проблеми:

- Проекти національного форсайту часто стикаються з широкомасштабними економічними, соціальними та технологічними проблемами. Регіональний форсайт може бути спрямованим на вирішення конкретних проблем даної території.

2. Участь урядових органів:

- Урядові органи часто грають ключову роль у національних та регіональних форсайт-проектах, оскільки результати можуть впливати на стратегічне планування та розвиток.

3. Залучення локальних груп та спільнот:

- У регіональному форсайті особливо важливо залучити локальні групи та спільноти, оскільки їхній досвід та перспективи можуть виявитися ключовими для розвитку регіону.

4. Адаптація до регіональних особливостей:

- Регіональні проекти повинні враховувати специфічні аспекти даної території, такі як культурні та економічні відмінності, особливості географії тощо.

5. Формування кластерів та партнерств:

- У регіональному форсайті можуть формуватися інноваційні кластери та партнерства для спільного вирішення завдань та впровадження стратегій розвитку.

Розробка проектів національного та регіонального форсайту вимагає уважного врахування конкретних умов і потреб даної території чи країни.

Цілі розробки та практика застосування корпоративних форсайтів.

Цілі розробки корпоративних форсайтів:

1. **Стратегічне планування:** розробка стратегій розвитку на основі прогнозування майбутніх трендів та можливостей.

- **Інноваційний розвиток:** визначення нових інноваційних можливостей та напрямків для корпоративного розвитку.

- **Конкурентна перевага:** антиципація конкурентних змін та розробка стратегій для забезпечення конкурентоспроможності.

- **Ризик-менеджмент:** визначення потенційних ризиків та вироблення стратегій їх управління.

- **Оптимізація процесів:** вдосконалення корпоративних процесів на основі передбачення змін у бізнес-середовищі.

- **Технологічний розвиток:** визначення технологічних трендів та розробка стратегій впровадження нових технологій.

- **Управління інтелектуальною власністю:** захист і розвиток інтелектуальної власності компанії.

- **Культура інновацій:** створення корпоративної культури, що сприяє інноваціям та адаптації до змін.

- **Залучення співробітників:** залучення персоналу до процесу форсайту, сприяння виявленню нових ідей та можливостей.

- **Сталість бізнесу:** забезпечення сталого розвитку, враховуючи екологічні та соціальні вимоги.

Практика застосування корпоративних форсайтів:

- **Розробка сценаріїв:** використання сценарного аналізу для розгляду різних можливих майбутніх сценаріїв.
- **Експертні оцінки:** залучення експертів для оцінки та аналізу ключових аспектів майбутнього.
- **Вивчення слабких сигналів:** моніторинг та аналіз слабких сигналів, що можуть вказувати на майбутні тенденції.
- **Розробка інноваційних проектів:** створення та реалізація інноваційних проектів на основі результатів форсайту.
- **Співпраця з зовнішніми партнерами:** взаємодія з іншими компаніями, науковими установами та стартапами для обміну інформацією та ресурсами.
- **Використання технологічних платформ:** впровадження інформаційних та технологічних платформ для збору та обробки даних.
- **Освіта та розвиток кадрів:** підтримка програм навчання та розвитку для персоналу, спрямованих на вивчення нових технологій та підходів.
- **Моніторинг та оцінка результатів:** постійний моніторинг і оцінка впливу форсайт-досліджень на бізнес-процеси та стратегії компанії.

Застосування корпоративних форсайт-практик допомагає компаніям ефективно адаптуватися до змін в динамічному бізнес-середовищі та зберігати конкурентні переваги.

Помилковий або «псевдофорсайт»

«Помилковий» або «псевдофорсайт» не є традиційним терміном у контексті форсайту або стратегічного планування. Однак, якщо ми припускаємо, що ви розглядаєте випадки, коли проводять форсайт, але це не є дійсною стратегічною діяльністю, то можна говорити про деякі спільні аспекти або причини, які роблять цей процес "псевдофорсайтом":

- **Фрагментарність:** якщо дослідження майбутнього проводиться неповно або тільки для конкретних аспектів, не враховуючи широкий спектр можливих впливів та сценаріїв.
- **Відсутність широкого залучення:** якщо в дослідженні не беруть участь різні групи стейкхолдерів, ініціатива може втратити об'єктивність та широкий огляд.
- **Відсутність системності:** якщо вивчення не враховує системні взаємозв'язки та вплив різних факторів один на одного.
- **Невідповідність стратегічним цілям:** якщо результати дослідження не відповідають стратегічним цілям організації або групи, це може вказувати на "псевдофорсайт".
- **Формальність без реальної дії:** якщо результати форсайту формалізуються, але не використовуються для розробки стратегій чи конкретних дій, це може бути ознакою "псевдофорсайту".
- **Механічне дотримання процесу:** якщо процес форсайту проводиться механічно, без глибокого розуміння і аналізу, результати можуть бути обмеженими та неефективними.

Правильно виконаний форсайт повинен бути системним, широким у своєму обсязі, залучати різні стейкхолдери та вести до стратегічних дій. Якщо ці елементи відсутні або обмежені, це може призвести до виникнення враження "псевдофорсайту".